

ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ ЭКОЛОГИЯ, ГЕОЛОГИЯ ЖӘНЕ ТАБИҒИ РЕСУРСТАР МИНИСТРЛІГІ

«Қазгидромет» РМК

Тау өзендері бойынша гидрометеорологиялық ақпараттар №10 (Жаңбыр генезисті сел қауіптілігінің күнделікті бюллетені)

«19» мамырға 2022 ж.

(бюллетеннің әрекет ету аралығы «18» мамыр күні 21 сағаттан «19» мамыр күні 21 сағ. дейін 2022 ж.)

құрастырылған уақыты: 18.05.2022 ж.

Мекен жайы : Нұр-Сұлтан қ., Мәңгілік ел, 11/1
Алматы қ., Абай көшесі, 32

Кезекші синоптик:	М. Ботаева	тел.: 8(7172) 79-83-75	e-mail: ukpp@meteo.kz
Кезекші инженер-гидролог:	Д.Кизатова	тел.: 8(7172) 79-83-94	e-mail: moldagalieva_a@meteo.kz
СҮЗСББ басшысы:	Р. Яфязова	тел.: 8(727) 267-64-87	e-mail: seli@meteo.kz

2022 жылғы «19» мамырға
ҚР таулы аудандары бойынша ауа-райы болжамы

Іле Алатау	Кей уақытта жаңбыр (5.0-13 мм), найзағай, бұршақ, дауыл. Оңтүсітік-батыс желі 9-14 м/с, найзағай кезінде 15-20, екпіні 24-29 м/с. 2000 м: Ауа температурасы түнде 2-7, күндіз 10-15 градус жылы. 3000 м: Ауа температурасы түнде 2 градус аяз – 3 градус жылы, күндіз 5-10 градус жылы.
Күнгеі Алатау	Таңертең және күндіз жаңбыр (1.0–6.0 мм), найзағай, бұршақ, дауыл. Оңтүсітік-батыс желі 9-14, найзағай кезінде 15-20 м/с. Ауа температурасы түнде 3-8, күндіз 10-15 градус жылы.
Теріскей Алатау	Күндіз жаңбыр (1.0–9.0 мм), найзағай, бұршақ, дауыл. Оңтүсітік-батыс желі 9-14, найзағай кезінде екпіні 15-20 м/с. Ауа температурасы түнде 2-7, күндіз 11-16 градус жылы.
Жетісу Алатау	Күндіз жаңбыр (1.0–5.0 мм), найзағай, бұршақ, дауыл. Оңтүсітік-батыс желі 9-14 м/с, найзағай кезінде 15-20, екпіні 24-29 м/с. 2000 м: Ауа температурасы түнде 5-10, күндіз 15-20 градус жылы. 3000 м: Ауа температурасы түнде 0-5 градус жылы, күндіз 8-13 градус жылы.
Қырғыз Алатау	Кей жерлерде жаңбыр (түнде 1,0-3,0мм, күндіз 2,0-6,0 мм), күндіз кей уақытта қатты жаңбыр (15,0-18,0 мм), найзағай, бұршақ, дауыл болады. Солтүстік-батыстан жел соғады, күші 9-14, кей жерлерде 15-20 м/с. Ауа температурасы түнде 7-12, күндіз 18-23 градус жылы болады.
Талас Алатау (Жамбыл облысы)	Кей жерлерде жаңбыр (түнде 1,0-3,0мм, күндіз 2,0-6,0 мм), күндіз кей уақытта қатты жаңбыр (15,0-18,0 мм), найзағай, бұршақ, дауыл болады. Солтүстік-батыстан жел соғады, күші 9-14, кей жерлерде 15-20 м/с. Ауа температурасы түнде 7-12, күндіз 18-23 градус жылы болады.
Талас Алатау (Түркістан облысы)	Өткінші жаңбыр (1-6 мм), найзағай, дауыл. Шығыстан жел соғады, күші 8-13, найзағай кезінде екпіні 15-20 м/с. Ауа температурасы түнде 4-9, күндіз 13-18 градус жылы.
Өгем жотасы	Өткінші жаңбыр (1-6 мм), найзағай, дауыл. Шығыстан жел соғады, күші 8-13, найзағай кезінде екпіні 15-20 м/с. Ауа температурасы түнде 10-15, күндіз 17-22 градус жылы.
Маңғыстау таулары	Жауын-шашынсыз. Жел оңтүстік-шығыстан оңтүстік-батысқа ауыспалы, күші 9-14 м/с. Ауа температурасы түнде 11-16, күндіз 21-26 жылы.
Сауыр	Күндіз жаңбыр (1-5 мм), найзағай. Жел оңтүстік-батыстан 9-14, күндіз кей жерлерде 15-20 м/с. Ауа температурасы түнде 7-12, күндіз 20-25 жылы.
Тарбағатай	Күндіз жаңбыр (1-5 мм), найзағай, бұршақ. Жел оңтүстік-батыстан 9-14, күндіз кей жерлерде 15-20 м/с. Ауа температурасы түнде 10-15, кей жерлерде 18, күндіз 25-30, кей жерлерде 33 жылы.
Қазақстандық Алтай	Күндіз жаңбыр (1-5 мм), найзағай, бұршақ. Жел оңтүстік-батыстан 9-14, күндіз кей жерлерде 15-20 м/с. Ауа температурасы түнде 10-15, кей жерлерде 7, күндіз 25-30, кей жерлерде 22 жылы.

2022 жылғы 18 мамырдағы жағдай бойынша Іле Алатауының таулы өзендеріне шолу

Өткен тәулікте Іле Алатауының таулы өзендерінде су деңгейінің шамалы ауытқуы байқалды. Жекелеген өзендер бойынша: Кіші Алматы ө. - «Тұйықсу» альпбаза ГБ-і және Проходная ө. - Устье ГБ-інде су деңгейлері 1 см-ге көтерілуі байқалды. Сонымен қатар Үлкен Алматы көлі - Көлдің солтүстік жағалауындағы ГБ-те су деңгейінің 44 см-ге төмендеуі бақыланды. Таудағы температуралық фон 1-3°С-қа жоғарылады.

**Іле Алатауының таулы өзендерінің режимі туралы мәліметтер
2022 ж. "18" мамырға**

№	Өзен	Пункт	Биіктік, м	Ауа температурасы, °С			Жауын-шашын, мм		Су деңгейі, см		Су өтімі, м ³ /с			Тәуліктегі су деңгейінің өзгерісі (8 сағ.), см	Лайлылық
				Макс. 17.05	Мин. 18.05	08 сағ. 18.05	Күн. 17.05	Түн. 18.05	Орт. 17.05	08 сағ. 18.05	Орт. 17.05	Макс. 17.05	08 сағ. 18.05		
1	К. Алматы	Мыңжылқы М	3017	8.2	2.8		1.1								*
2	К. Алматы	Мыңжылқы ГБ	3017			8.0				254			0	*	
3	К. Алматы	Тұйықсу а. ГБ	2466			7.0			606	606	0.40	0.45	0.45	+1	*
4	К. Алматы	Шымбұлақ М	2200	15.2	7.1										*
5	К. Алматы	Сарысай ГБ	1928			10.0			257	256	0.83	0.83	0.77	-1	*
6	К. Алматы	Медеу ГБ	1700			11.0			101	101				0	*
7	Батарейка	Просвещенец ГБ	1569			11.0			55	55				0	*
8	К. Алматы	Алматы қ. ГБ	1179			12.0			188	186	1.53	1.53	1.31	-2	*
9	Бұтақ	Бұтақ ГБ	1475			14.0			250	250				0	*
10	Ү. Алматы	көл. 1.1 км жоғарыдағы ГБ	2654			6.0			305	304	0.84	0.97	0.71	0	*
11	Ү. Алматы	Проходной ө. 2 км жоғарыдағы ГБ	1471			15.0			278	278				0	*
12	Кұмбел	Устье ГБ	2150			12.0			65	65				0	*
13	Проходная	Устье ГБ	1422			14.0			270	270	0.97	1.03	0.96	+1	*
14	Терісбұтақ	Устье ГБ	1362			13.0			213	212	0.99	1.01	0.97	0	*
15	Қаскелең	Қаскелең ГБ	1133			14.0			273	273	3.25	3.25	3.25	0	*
16	Түрген	Таутүрген ГБ	1054			14.0			99	96	3.82	4.84	3.02	-6	*
17	Есік	Есік қ. ГБ	1279			14.0			200	200				0	*
18	Талғар	Талғар ГБ	1199			15.0			301	301				0	*
19	Үлкен Алматы көлі	Көлдің солтүстік жағалауында	2500	11.9	4.8				-44	-76				-44	*

Ескертпе:

* - деректер жоқ

** 17 мамыр күніне Үлкен Алматы көлі - Көлдің солтүстік жағалауындағы ГБ бойынша түзету:

19	Үлкен Алматы көлі	Көлдің солтүстік жағалауында	2500	11.0	2.7				2	-32				-45	*
----	-------------------	------------------------------	------	------	-----	--	--	--	---	-----	--	--	--	-----	---

Қазақстан аумағы бойынша жаңбыр генезисті сел қауіптілігі туралы Кеңес беру

«19» мамырға 2022 ж.

Облыстар	Сел қауіпті аудандар	Гидрометеорологиялық жағдай
Алматы	Іле Алатауы	Биік таулы аймақта қар жамылғысының еруі жалғасуда. Орташа тау аймақта топырақтың алдын-ала ылғалдануы критикалық мәнге жақын. Кейде жаңбыр 5,0-ден 13,0 мм-ге дейін, найзағай, бұршақ. Гидрометеорологиялық жағдайлар жаңбыр генезисінің селін қалыптастыруға ықпал етпейді.
	Күнгей Алатауы	Биік таулы аймақта қар жамылғысының еруі жалғасуда. Таңертең және күндіз жаңбыр 1,0-ден 6,0 мм-ге дейін, найзағай, бұршақ. Мұндай жауын-шашынның түсуі селдің пайда болуына әкелмейді.
	Теріскей Алатау	Биік таулы аймақта қар жамылғысының еруі жалғасуда. Күндіз жаңбыр 1,0-ден 9,0 мм-ге дейін, найзағай, бұршақ. Мұндай жауын-шашынның түсуі селдің пайда болуына әкелмейді.
	Жетісу Алатауы	Биік таулы аймақта қар жамылғысының еруі жалғасуда. Күндіз жаңбыр 1,0-ден 5,0 мм-ге дейін, найзағай, бұршақ жауады. Мұндай жауын-шашынның түсуі селдің пайда болуына әкелмейді.
Жамбыл	Қырғыз Алатауы	Биік таулы аймақта қар жамылғысының еруі жалғасуда. Кей жерлерде жаңбыр (түнде 1,0-3,0 мм, күндіз 2,0-6,0 м), күндіз кей жерлерде қатты (15,0-18,0 мм), найзағай, бұршақ күтіледі. Топырақтың алдын ала ылғалдануы және күтілетін жауын-шашын жергілікті селдің қалыптасуын жоққа шығармайды.
	Талас Алатауы	
Түркістан	Талас Алатауы	Өткінші жаңбыр 6 мм дейін, найзағай. Мұндай жауын-шашынның түсуі селдің пайда болуына әкелмейді.
	Өгем жотасы	

Маңғыстау	Маңғыстау таулары	Жауын-шашын күтілмейді. Гидрометеорологиялық жағдайлар жаңбыр генезисінің селін қалыптастыруға ықпал етпейді.
Шығыс Қазақстан	Тарбағатай	Күндіз 5 мм-ге дейін жаңбыр, найзағай, бұршақ. Гидрометеорологиялық жағдайлар жаңбыр генезисінің селін қалыптастыруға ықпал етпейді.
	Сауыр	Биік таулы аймақта қар жамылғысының еруі жалғасуда. Күндіз 5 мм-ге дейін жаңбыр, найзағай, бұршақ. Мұндай жауын-шашынның түсуі селдің пайда болуына әкелмейді.
	Қазақстандық Алтай	

* Сел болжамы үшін қажетті ақпараттың шынайылығының артуына қарай кеңес берулер сел қауіптілігінің деңгейі туралы мәліметтерді қамтитын болжамдармен алмастырылады (Мысалы Кіші және Үлкен Алматы өзендерінің алаптары).

!!! Ескерту: Сел қауіпті ауданда өзін-өзі ұстау ережесін сақтау (6 Қосымша).

Сел қауіптілігінің деңгейлері

Сел қауіптілігінің деңгейлері	Сел қауіптілігінің деңгейін анықтайтын факторлар	Сел үдерісінің даму ықтималдылығы	Қауіптілік дәрежесі	Қорғау шаралары
	<p>Маусымдық қар сызығы жағдайының, ауа температурасының, топырақ ылғалдылығының, жауын-шашынның қарқындылығы мен ұзақтығының жоғары мәндері</p>	<p>Негізгі өзен аңғарында сел үдерісінің даму ықтималдығының жоғары болуы және негізінен таудан шыға берісте сел массасының шөгуі</p>	<p>Өзен аңғарында және таулардан шыға берісте орналасқан халық пен шаруашылық объектілері үшін үлкен қауіп</p>	<p>Халықты, мемлекеттік және шаруашылық басқару органдарын құлақтандыру</p>
	<p>Маусымдық қар сызығы жағдайының, ауа температурасының, топырақ ылғалдылығының, жауын-шашын қарқындылығының олардың ұзақтығы салыстырмалы түрде төмен болған кездегі жоғары мәндері</p>	<p>Селдің негізгі өзен аңғарына шығу ықтималдығы жоғары және онда сел массасының шөгуі</p>	<p>Өзен аңғарында орналасқан халық пен шаруашылық объектілеріне үлкен қауіп</p>	<p>Халықты, мемлекеттік және шаруашылық басқару органдарын құлақтандыру</p>
	<p>Ауа температурасы, топырақтың ылғалдылығы, жауын-шашынның қарқындылығы мен ұзақтығы салыстырмалы түрде төмен</p>	<p>Селдің пайда болу ықтималдығы шамалы</p>	<p>Сел пайда болу аймағындағы адамдар үшін қауіп</p>	<p>Сел қаупі бар аймақта тәртіп ережелерін сақтау, «Абайлаңыз, сел қауіптілігі бар телім» ескерту қалқандарын назарға алу</p>
	<p>Төмен ауа температурасы, топырақтың ылғалдылығы, сұйық жауын-шашынның болмауы</p>	<p>Селдің қалыптасу жағдайлары жоқ</p>	<p>Қауіптілік жоқ</p>	

Сел қауіптілігінің белгілері және сел қауіптілігі бар аймақта өзін-өзі ұстау ережелері

Тауларға баруды және тауда болуды жоспарлау кезінде ауа райы болжамын ескеру және дауылды ескертулерді қадағалау, сұрапыл апат қауіптілігіне уақытылы әрекет ету қажет.

Сел ағынының тереңдігі 40-50 м жетуі мүмкін, ағынның қозғалу жылдамдығы-5-10 м/с және одан жоғары (жекелеген жағдайларда 15-20 м/с дейін) болады. Егер адам сел тасқынына түссе, өлімге алып келуі сөзсіз, сондықтан қауіпсіздік шараларын сақтау ерекше мәнге ие болады.

Күшті жауын-шашынның түсуінен туындаған сел қаупінің белгілері

- ✓ Өзендегі судың шығыны мен лайлылығының күрт артуы.
- ✓ Өзен арнасының жоғарғы бөлігінде балшық шаңы бұлтының және гүрілдің пайда болуы.
- ✓ Селге жақын жерде топырақ беткейін шайқау.

Сел қаупі бар аймақта өзін-өзі ұстау ережелері

- ✓ Өзен арнасына, құрғақ арнаға және көл бөгетіне жақын жерде демалуға және шатырлы лагерь құруға болмайды.
- ✓ Бақылаушыны алға қойыңыз, сонда ол алда не болып жатқанын көреді және төнген қауіп туралы ескертеді, сонымен қатар өзеннен су алуға барғанда.
- ✓ Сұйық жауын-шашынның қарқынды түсуі және сел қауіптілігінің басқа да белгілері кезінде өзен арнасынан (жайылмасынан), құрғақ арнадан алыстау және аңғардың баурайы бойынша 40-50 м жоғары көтерілу.
- ✓ Сел өткен кезде одан өзен арнасының бойымен қашуға болмайды, аңғардың баурайы бойымен 40-50 м жоғары көтерілу керек (сел тасқынынан тастар ұшуы мүмкін).
- ✓ Тік жартастар мен тік беткейлердің астында тоқтамаңыз (топырақ беткейінің шайқалуынан, сел жақын жерде, құламалар мен тастың түсуі болуы мүмкін).
- ✓ Сел өткеннен кейін өзен арнасына түспеу, өйткені арнада сел қайта қалыптасу мүмкін.
- ✓ Сел жүріп өткеннен соң беткейлердің сырғуынан, үзілген немесе салбырап тұрған электр сымдарынан, бүлінген газ магистралынан абай болған жөн.